SVOBODA | СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY | УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 151. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 9, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 9-го СЕРПНЯ 1990 Ч. 151 РІК XCVII.

„УСІ ВАЖЛИВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВ'ЯЗУЙМО СПІЛЬНО"



Отці Мирослав і Орест Підлипчаки у редакції „Свободи"

Джерзі Сити, Н.Дж. (В. Левенець). — Турбуючись долею Української Католицької Церкви в Польщі і її дальшим розвитком та зміцненням, о. Мирослав Підлипчак, ЧСВВ, парох місцевости Вентґожево у Польщі, який перебуває на коротких відвидинах у З'єднаних Стейтах Америки, загостив зі своїм братом, також священиком УКЦ, о. Орестом Підлипчаком, ЧСВВ, сотрудником церкви Чесного Хреста в Асторії, Н. Й., до редакції „Свободи".

В розмові з редакторами о. М. Підлипчак не тільки вичерпно інформував про проблеми УКЦеркви і української громади в тій країні яка нараховує майже півмільйона українців, але також намагався вказати на найконечніші потреби, які треба б конечно полагодити з користю для Церкви, спільноти у Польщі і Україні, яка відроджується і з якою українці в Польщі перебувають у духовному єднанні.

Окремою темою під час розмови були також видавничі справи, специфічно, нове видання Отців Василіян, п. з. „Вашавські Україно знавчі Записки", періодичне видання, яке може започаткувати також інші поважніші видання, що чекають своєї черги, але з огляду на брак фінансових засобів видання не можна покищо реалізувати. Очевидно, вихід у світ першого числа згаданого журналу, який матиме характер наукового українознавчого збірника з релігійною тематикою, був можливий у висліді політичних змін та змін наставлення офіційних урядових чинників до національностевих груп у Польщі, — заявив о. М. Підлипчак, молодий багатонадійний духовник, який плекає надію збільшення і поліпшення релігійного і громадського життя українців в Польщі.

Слід підкреслити, що в дотеперішніх дослідах комуністичні режими у Східній Европі ставили різні перешкоди у студіях релігійно-церковної проблематики, замовчували християнські джерела, елементи і традиції в українській літературі та культурі і цю прогалину треба буде заповнити тепер.

Немає сумніву, що ця проблематика вимагає тепер широкого насвітлення, — заявив гість редакторам з надією, що знайдуться на поселеннях у вільному світі добрі люди, які допоможуть Отцям Василіянам у Польщі і взагалі українцям у їхній тяжкій і відповідальній праці. Потрібно дослівно всього: порад, фінансових засобів, друкарської і канцелярійної технології, фахових рецензій на їхні видання, розповсюдження згаданого й інших видань серед читацької громади.

Зацікавлені особи, організації, товариства можуть звертатись за інформаціями, чи надсилати допомогу на адресу: Rev. O. Pidlypchak, OSMB, 31-12 30th St., Long Island City, N.Y. 11106.

Т. ШУМИЛОВИЧ У ГРУПОВІЙ ВИСТАВЦІ

Ню Йорк. — Тарас Шумилович візьме участь у традиційній річній виставці картин у Твайлайт парку, що відбуватиметься від 11-го до 13-го серпня у приміщеннях клюбу парку в Гейнс Фоллс, Н.Й., в Кетскильських горах.

У молодечому відділі цієї виставки покаже кілька своїх надійних картин і внук Т. Шумиловича Михась Овчарук.

Відбулися наради членів Уряду УНР

Філядельфія (УІБ). — В суботу, 21-го липня, тут в Домі УНР відбулися наради членів Уряду УНРеспубліки в екзилі з участю Президента Миколи Плавюка та голови Найвищої Контрольної Ради П. Крамаренка.

Відкриваючи наради голова Уряду УНР в екзилі проф. Іван Самійленко привітав присутніх та запросив всіх вшанувати пам'ять колишнього голови УНРади св. п. Якова Маковецького вставанням з місць і однохвилинною мовчанкою.

Ділову програму нарад започатковано словом голови Уряду про найновіші події в Україні та вимоги конечної консолідації й координації визвольних сил всієї української спільноти, як в Україні, так і в діяспорі.

Ця тема була в центрі уваги учасників наради. До слова в цій справі були покликані керівники крайового і внутрішнього ресортів М. Герець, Ю. Іхтяров та д-р С. Ворох. Детальну аналізу новостворених політичних партій в Україні та проблем консолідації політичних сил подав у своєму виступі Президент М. Плав'юк.

Спеціяльну увагу в дискусії уділено Декляраціі про державний суверенітет України. У наслідок дискусії прийнято таку ухвалу: в справі сучасних подій в Україні та Декляраціі про державний суверенітет України вирішено оголосити в українській пресі становище ДЦ УНР і то якнайскорше; в справі консолідації прийняти до відома переговори Президента М. Плавюка в проводом ОУН(р) в Лондоні; ухвалено зачекати на відповідь цього проводу на лист Президента УНР, датованого уже після лондонської зустрічі 1-го липня; одночасно продовжувати Консолідаційній комісії ДЦ дальші контакти з тими політичними середовищами, які є поза УНРадою сьогодні.

Голова Уряду подав інформації про відбуття перших сходин Академічної Ради, яка відбулася в днях 14-15-го липня в Бавнд Бруку. Уряд УНР з глибоким задоволенням та почуттям вдячности вітає групу українських науковців, які виявили бажання віддати свої знання, талант та енерґію для національно-визвольної ідеї України. Координатором цієї ради є д-р Любомир Винар, проф. Кент стейт університету, голова Українського Історичного Товариства, видавець „Українського Історика".

Уряд висловив надію, що ряди ради будуть збільшуватись для допомоги ДЦ УНР в опрацюванні проєктів зовнішньої та визвольної політики України.

Висловлено надію, щоби Академічна Рада вже тепер приступила для виготовлення таких праць, як основи конституції УНРеспубліки в українській і англійській мовах; дипломатична діяльність Уряду УНР в екзилі в 1920-90 роках; біографія Симона Петлюри — популярна брошура для України; меморандум до ООН та урядів західніх країн про демографічну політику імперіяльної Москви в Україні, зокрема про заселення росіянами південних степів України; підготовка і переведення наукової конференції, присвяченої 70-ій річниці УНР в екзилі; програма конференції має бути опрацьована в світлі сучасних визвольних процесів в Україні; вжити всіх необхідних заходів, щоби прискорити публікацію праці „Державні Акти та Універсали України".

Слідуючим питанням бу-

(Закінчення на стор. 3)

Хор „Думка" з успіхом виступив на Союзівці

Союзівка (Г. Колесса). — Всі з нетерпінням чекали на цей концерт. Заля, в суботу, увечорі, 4-го серпня, була вщерть заповнена не тільки гостями Союзівки і мешканцями Керґонксону, але й слухачами, які приїхали з дальших околиць. Приємно було побувати на пробі перед концертом та поділити радість членів хору з приводу вже недалекої подорожі хору в Україну.

Як відомо, в жовтні цього року хор „Думка" вибирається в концертове турне по Україні. І не тільки члени хору, але й слухачі зі Львова, Києва, Канева, Полтави з нетерпінням чекають на цю подію. Весь дохід від концертів на рідних землях буде переданий львівському чоловічому хорові „Гомін", щоби матеріяльно облегшити йому поїздку до Америки, яка відбудеться в листопаді цього року.

Вступ на суботній концерт був безплатний, але з ініціятиви Управи хору всіх присутніх було покликано вносити добровільні датки на допомогу жертвам катастрофи в Чорнобилі. Під час концерту слухачі могли насолоджуватися глибоким і барвистим звучанням хору який виконав уривки з опер Верді, Гнатишина та Гулака-Артемовського (солісти — Святослав Жила-Качарай та Михайло Невмержицький), закарпатські та гуцульські пісні, твори сучасних композиторів, Михайла Лева та інших. Особливо актуальним було виконання пісень на патріотичну тематику (солісти — Олена Новицька, Микола та Богдан Голодик). Також виступав жіночий вокальний ансамбль хору під художнім керівництвом М. Лева.

Публіка тепло прийняла хор, обдарувавши його щедрими оплесками і бажала великого успіху в концертах по Україні.

Ю. ДЗУНДЗА НЕ МОЖЕ ВИСТУПИТИ НА СОЮЗІВЦІ

Керґонксон, Н. Й. — Виступ українсько-американського актора Юрія Дзундзи, заплянований на суботу, 11-го серпня, на Союзівці, не відбудеться з уваги на нагле викликання його фільмовою аґенцією до Каліфорнії.

На Союзівці проходить вчительський семінар



Учасники вчительського семінару.

Союзівка. — Тут в понеділок, 30-го липня, розпочався вчительський семінар для підвищення кваліфікацій вчителів шкіл українознавства. Цей семінар організовує вже шостий рік Шкільна Рада, а кошти перебування покриває Український Народний Союз.

Учасниками цьогорічного семінару є вчителі з Америки, Канади, перший раз та України. Лекції відбуваються щодня від 9-ої ранку до 12-ої год. і від 4-ої до 6-ої по полудні. В першому тижні розпочалися виклади з української мови (проф. Павло Маляр), вибрані питання з української літератури XX сторіччя (д-р Євген Федоренко), вибрані питання з історії України XX сторіччя (д-р Юрій Гаєцький), огляд прозових творів (д-р Ігор Гурин), а в цьому тижні проходять виклади з української культури: мґр Мирослава Геруляк, д-р Володимир Трембіцький матиме лекцію про закон української мови в 1918-21 роках, а в понеділок, 6-го серпня, мґр Стефанія Гнатенко мала другу лекцію в ділянці української культури.

Учительський семінар, яким керує д-р Є. Федоренко, кінчається в суботу, 11-го серпня.

Індонезія і Китай відновлюють дипломатичні відносини

Джакарта, Індонезія. — Китайський прем'єр-міністер Лі Пен прибув у понеділок, 6-го серпня, в столицю Індонезії. Після прибуття він заявив: „Завдяки спільним зусиллям обох країн, ми, дві найбільші держави Азії, маємо намір відновити наші дипломатичні відносини". Відтак почалися його переговори з президентом країни Сугарто.

Протягом останніх 23 років комуністичний Китай і Індонезія не втримували дипломатичних відносин. Візита китайського прем'єра свідчить про початок нормалізації відносин між обома країнами.

Індонезія зірвала відносини з Китаєм 23 роки тому після невдалої спроби комуністичного перевороту 1965 року. Китай був обвинувачений у підготові і участі у спробі цього перевороту.

Головною умовою відновлення дипломатичних відносин зі сторони Джакарти було невмішування Китаю у внутрішні справи Індонезії. Пекін ґарантував невмішування і, як очікують, сторони повинні незабаром підписати відповідну угоду. Китай, зі своєї сторони, обов'язковою умовою нормалізації відносин висунув виплату Індонезією 84 міл. дол., позичених цій країні Пекіном ще до подій 1967 року.

Як вважають, поліпшення відносин між двома найбільшими азіятськими країнами означає величезну дипломатичну перемогу Китаю. Пекін розраховує, що йому вдасться в майбутньому змінити в свою користь неґативний торговельний балянс з Індонезією — дефіцит Китаю становить 358.7 міл. дол. Угода з Індонезією дозволить Китаєві сподіватися на відновлення зв'язків з містом-державою Сінгапуром, який також не має дипломатичних відносин з комуністичним Китаєм.

Після візити в Сінгапур Лі Пен відвідає Таїлянд. Президент Індонезії Сугарто і прем'єр-міністер Лі Пен під час розмови в понеділок обговорили також становище у Камбоджі.

Міліція у Москві нападає на депутатів

Москва. — Не зважаючи на те, що в конституції СССР є стаття, яка ґарантує депутатам недоторканість, у Москві все частіше трапляються випадки нападу на депутатів міської та районних рад. Як повідомляє газета „Меґаполіс-Експрес", у кінці червня побили депутата Перовської районної ради Петра Шапошнікова. Як згодом вияснилося, депутата побили міліціонери, які чекали на нього у під'їзді дому, де він мешкав.

У „неповну десятку" народних депутатів, які стали жертвами хуліганів, пише газета, ледь не потрапив посадник Москви Гавриїл Попов і один з лідерів демократичної опозиції Сергій Станкевич.

Коментуючи цей спалах „несподіваного тероризму", газета „Меґаполіс-Експрес" пише, що представники народно-патріотичного бльоку „Москва" ні разу не зазнавали нападу чи відкритих погроз. „Зазнавали нападів, — пише газета, — лише радикально настроєні депутати, які чітко виявляли своє політичне становище".

На запитання кореспондента „Меґаполісу" про можливі причини хвилі „політичного насилля", голова постійної комісії у справах законности, правопорядку і захисту прав громадян Юрій Сєдих-Бондаренко відповів так: „Для подібних інцидентів є, звичайно, і об'єктивні причини. Раніше депутатів ніхто не знав в обличчя. А ті, кого знали, були надійно захищені від вулиці персональними автомобілями, кабінетами і квартирами з охороною, дачами за високим плотом".

Випадки нападу на депутатів мали місце і в інших містах та республіках Совєтського Союзу.

У Донецькому все ще нема української школи

Донецьке. — У Донецькому вже два роки точиться боротьба за відкриття української школи. Комуністичні владоможці „не могли знайти" приміщення для школи і врешті-решт надали для неї довоєнне приміщення, яке потребує ґрунтовного ремонту і реконструкції. Однак в приміщенні цьому продовжує функціонувати навчально-виробничий комбінат з полігоном і автобазою, що створює величезну кількість отруйних газів, відсутність дитячих майданчиків.

Крім того міська влада заборонила ремонтним організаціям ремонтувати приміщення для української школи. Недавній голова міського виконавчого комітету Онищук заявив, що українська школа стане „джерелом українського буржуазного націоналізму". Ці його слова оцінили і обрали Онищука на пост першого секретаря міського комітету КПУ, а українські діти навчальний рік 1-го вересня, як і минулий, зустрінуть без школи.

У СВІТІ

ІРАКСЬКІ ВОЯКИ В КУВАЙТІ вчинили облаву на громадян західніх країн, включно із 28-ми американцями. Немає одначе жодних вісток про те, що Ірак плянує зробити з цими людьми. Ця облава на західніх громадян обмежилася тільки до тих, що проживали у люксусових готелях Кувайту, бо інших, а їх в Кувайті нараховують понад мільйон або 60 відсотків всього населення, досі не турбували. Всі ці громадяни західніх країн — це працівники нафтової індустрії та інших технічних ділянок, як також багато студентів і звичайних робітників. Згідно із надходячими вістками, атмосфера в сусідніх від Кувайту країнах є досить напружена в обличчі загрозливої ситуації в околицях Перської затоки.

ПІСЛЯ 15-ТИ ГОДИННОЇ СЕСІЇ на переговорах з представниками білих властей, Африканський національний конґрес подав до відома, що у вівторок, 7-го серпня, видав наказ негайно припинити збройну боротьбу проти апартеїду. У спільній заяві уряду Південної Африки та АНК сказано, що ці узгіднення означають „відкриту дорогу до переговорів" над новою конституцією. Цю спільну заяву роздано кореспондентам засобів масової інформації на пресовій конференції, на якій виступили обидва провідники — президент Південної Африки Ф.В. де Клерк і Нелсон Мандела. Це домовлення довголітніх противників є важливе тим, що дало президентові Ф.В. де Клеркові зброю в руки проти білих консервативних кіл в його уряді, що постійно виступають проти його намагань переговорювати з АМК про нову політичну ситуацію в Південній Африці.

ВІЙСЬКОВІ ЧАСТИНИ ЗСА Є В ДОРОЗІ ДО САВДІЙСЬКОЇ АРАБІЇ

Вашінгтон. — Визначаючи, що зібрані військові формації Іраку в Кувайті є неминучою загрозою для Савдійської Арабії, президент Джордж Буш дав розпорядження військовим частинам ЗСА зайняти позиції на території цієї країни.

Урядові чинники заявили, що ЗСА звернулися до інших арабських країн про військову підтримку, щоби надати цьому починові міжнародного формату. Згідно з цими ж речниками, Єгипет погодився на участь спільно з Америкою в цих міжнародних військових з'єднаннях, але президент Госні Мубарак заперечив це твердження. Точних даних про кількість американських вояків, що мають зайняти позиції на території Савдійської Арабії не подано, але є припущення, що цей контингент нараховуватиме між 6,000 до 15,000 вояків, бо таку кількість приготовано зразу після того, як король Савдійської Арабії Фагд дав свій остаточний дозвіл президентові Дж. Бушові на введення військ ЗСА до своєї країни.

В додатку до зформування Америкою міжнародної військової сили для стримання можливого нападу Іраку на Савдійську Арабію уряд цієї країни вирішив збільшити денну продукцію нафти на два міл. барилок, а це становить половину того, що денно продукують Ірак і Кувайт. Крім цього сподіються, що таке саме рішення зроблять й інші країни, які продукують нафту, а це в свою чергу повинно б обнизити ціни на бензину, що значно зросли впродовж останнього тижня.

Всім відомо, що цей військовий контингент не є достатнім зупинити війська Іраку, якщо вони заатакують Савдійську Арабію, але це було достатнім виявляється, щоби переконати короля Фагда, який погодився долучитися до цього надзвичайного союзу західніх країн, Японії та Совєтського Союзу.

Знавці подій Близького Сходу заявляють, що президент Іраку Саддам Гуссейн сприйме ці спільні міжнародні акції, як „фактичне виповідження війни", одначе не знають ці аналітики якою буде його реакція.

Відбулась конференція незалежних профспілок

Київ (Інформцентр „Республіка"). — Тут в суботу, 4-го серпня, відбулася конференція представників незалежних профспілок України з участю всеукраїнської організації праці „Єдність". Ініціяторами проведення конференції на цей раз стали члени Солідарних профспілок України. Метою форуму його учасники визначили утворення спільного бльоку напередодні жовтневого з'їзду офіційної Української Професійної Ради, на якому остання має перетворитися на Федерацію Профспілок України.

Як повідомляє кореспондент інформцентру УНДП Аркадій Киреєв, на конференції розглянено кілька пропозицій відносно перебудови в діяльності незалежних профспілок та створення спільного бльоку з організацією праці „Єдність". Серйозні претенсії присутні висловили на адресу співголови Солідарних профспілок України Олександра Шейкіна, якого звинуватили у веденні промосковської політики. В наслідок дискусії більшість учасників конференції висловили недовір'я всьому, що діялося під назвою „Соцпроф-Солідарні профспілки".

На пропозицію Андрія Домбровського створений новий міжпрофспілковий бльок, до якого мають увійти організація праці „Єдність" та окремі профспілки. Основною метою діяльности новоствореної структури стане забезпечення прав та інтересів громадян незалежної української держави у питаннях праці та соціяльного захисту. Бльок не входитиме до складу „Соцпроф-солідарних Профспілок", але співпрацюватиме з ним.

В конференції взяли участь представники профспілок залізничників, спортовців, журналістів, літераторів, київських автотранспортників, страйкових комітетів Львова, Червонограду, Єнакієво, Мукачева, група представників від організації праці „Єдність", гості від УНДП, УРП, Міжпартійної Асамблеї.

ФЕСТИН-ПІКНІК

Бавнд Брук, Н.Дж. — Організація Оборони Лемківщини відділи: Пассейк, Елизабет, Нюарк, Джерзі Сити, Ню Йорк, Йонкерс, влаштовують фестин-пікнік, який відбудеться в неділю, 19-го серпня, в Центрі Української Культури, Дейвідсон аве. В програмі фестину — мистецькі виступи, виграші, розваги і несподіванки. Гратиме оркестра „Журавлі". Початок о год. 12-ій дня.

В АМЕРИЦІ

ПЕРЕДБАЧАЮЧИ МІЖНАРОДНЕ ембарґо на іракську та кувайтську нафту, цілий світ різко підвищив ціни на нафту в понеділок, 6-го серпня. Від Токіо до Франкфурту і Ню Йорку впала ціна акцій та бондів, віщуючи ще більшу інфляцію та глобальне зменшення економічного росту. Вартість цінних паперів на біржі Дав Джовнс індастріялс різко впала на 93,31 одиниць, що стало найбільшим одноденним спадом від 13-го жовтня 1989 року. Із збільшенням цін на нафту зростає інфляція, падає вартість цінних паперів та економічні аналітики передбачають ще більший економічний спад й бюджетний дефіцит ЗСА. Населення країни вже тепер висловлює велике занепокоєння та незадоволення драматичним ростом ціни на бензину, яка не підлягає державній контролі.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ Дейвид Дінкінс збирається збільшити кількість поліціянтів у місті на 1,058 осіб до квітня наступного року. Як уже повідомлялось, ці заходи були викликані ростом злочинности. Збільшення кількости поліціянтів на вулицях міста, згідно з пляном посадника, проводитиметься за рахунок зменшення інших служб для населення. Платня нових охоронців порядку становитиме понад 25 міл. дол. Комішенер поліції Лі Бравн вважає, що однієї тисячі нових поліціянтів не вистачить для боротьби із злочинністю. Він запропонував збільшення армії поліціянтів на 5,000 осіб. Міська поліція озброїться, крім револьверів додатковою зброєю, що підсилить її боєздатність проти злочинців, озброєних автоматичною та півавтоматичною зброєю. Після проголошення амнестії особам, що нелеґально володіють зброєю протягом першого дня лише одна людина добровільно здала три автомати. Амнестія триватиме 60 днів, але навряд чи принесе очікувані висліди. Мешканці Ню Йорку висловлюють сумніви щодо ефективности проголошеної амнестії. Вони пояснюють це тим, що торгівці наркотиками вживають зброю, як засіб свого ремесла, а для потенціяльної жертви якою може стати будь-хто, зброя стає єдиним засобом оборони.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Військова стратегія ЗСА на найближчих 10 літ

Головне традиційне гасло американської політики, — це „Мир і добробут". Та на сторожі безпеки країни стоїть збройна сила, верхівка якої приміщується у найбільшому чотирифронтовому будинку у Вашінґтоні, у славетному Пентаґоні, назва якого стала символом організації, плянування і командного складу збройних сил Америки. Глибока політична й економічна криза у Совєтському Союзі та розвал комуністичного військово-політичного бльоку, так званого Варшавського пакту, що його Москва зорганізувала у 1955 році, вможливили закінчити історичний період холодної війни. Вона розпочалася була вкоротці після закінчення Другої світової війни, коли союзник альянтів СССР перетворився у найгрізнішого ворога. Це примусило Захід створити 12-тичленний військово-політичний Північно Атлантійський пакт (НАТО) у 1948 році. Минулий рік протикомуністичної революції віддалив загрозу вибуху нової великої війни. Але не перекреслив був решти такої загрози. І крім Европи, як потенціяльного терену нової воєнної катастрофи, існують різні інші запальні пункти у широкому світі, які більше чи менше важливі для інтересів Америки, світової потуги, яку неприхильні їй люди називають „жандармом світу".

Радикальна зміна міжнародної ситуації поруч із необхідністю зменшити видатки на оборону у зв'язку з астрономічним дефіцитом державного бюджету Америки довели до необхідної реорганізації збройних сил, до редукції різних родів зброї і створення нового військового стратегічного пляну. Такий плян Пентаґон підготовив після п'ятимісячної морочливої праці військових фахівців і секретар оборони Дік Чейні та голова шефів об'єднаних штабів генерал Коллінс Повелл предявили його президентові Джорджові Бушеві. Це не значить, що він має його підписати або відкинути: під головуванням Президента будуть далі цей плян розглядати, бо деякі команданти окремих родів зброї поставилися до його пляну критично. „Ню Йорк Таймс" з 2-го серпня 1990 року приніс про це майже цілосторінкову інформацію з десятком дат і цифер та з окремим нарисом, як виглядатимуть американські збройні сили поділені на Атлантійський, Тихоокеанський сектори, та постійну армію в ЗСА — включно з морською піхотою, летунством, танковими з'єднаннями, атомово-ракетними з'єднаннями і морською надводною та підводною фльотами. Вже з цієї однієї газетної інформації, зладженої фахівцем, можна пізнати, яка це ґрандіозна праця — оцей новий військовий стратегічний плян. Нас найбільше цікавить те, що в оцьому пляні поважно береться на увагу не тільки можливості вибуху воєнних конфліктів на терені так званого Третього світу (Близький Схід, Ірак, Середземне море, далекий Схід), але й можливість нової аґресивної війни, затіяної Совєтським Союзом. Автори цього стратегічного пляну вирахували, що все ж — Москва мусила би мати два роки для підготови такої нової воєнної авантюри. Пентаґон, очевидячки, не в'язав себе можливістю, що теперішній політичний заколот на Сході Европи може довести до розвалу імперії, чи до ліквідації здатної до аґресії збройної сили підчиненої Кремлеві. Пентаґон дбає про безпеку країни і приготовляється на всі можливості.

Рахуючися з тим, що Москва відкличе із колишніх сателітних країн свою 700,000-800,000 армію, Америка також заповіла вже що зменшить число 305,000 своїх вояків у Німеччині до 227,000. З 18-ох теперішніх дивізій в ЗСА мають залишитися 12. Але має залишитися 12-ох велетнів-літаконосців поруч із великою кількістю кружляків та інших військових кораблів, залишиться атомова зброя і буде створене з'єднання до негайного перекинення транспортними літаками на критичний пункт.

Ще недавно не вільно було про такі справи писати у пресі. Стан збройних сил, їхнє розташування, взагалі все, що стосувалося оборони, було скрізь у всіх країнах строго засекречене. Тепер в одному Совєтському Союзі засекречують все, що стосується війська і фальшується вістки про видатки на оборону, поміщуючи їх під різними категоріями бюджету. В Америці віддавна кожний рід зброї — Армія, Фльота, Летунство, Морська піхота — має власний невеликого формату журнал. В Англії проголошують періодично докладні інформації про стан морських сил усіх країн. Новітня техніка вможливила ведення розвідки так досконало і детально, що промовчування справ війська насправді нісенітне.

Всі здорові на умі люди здригаються на думку про війну. А проте люди придумали не тільки стрільний порох і автомат та панцерний віз, але й атомову і водневу зброю, хемічну і бактеріологічну, різні роди зброї масової масакри. Країни демократичного світу зберігають збройну силу в ім'я староримської істини: „Хочеш миру — готуйся до війни".

Сергій Каразій, Львів

„ДЗВІН" КЛИЧЕ ДО ЄДНОСТИ

I.

Немає потреби ще раз говорити про те, що політична й соціяльна ситуація в Україні сьогодні складна. З одного боку ми бачимо зростання національної свідомости, гордости українців за те, що вони є синами своєї великої Батьківщини, нарешті, могутній порив народу до здобуття своєї державности, до волі й незалежности, а з іншого боку — відчайдушний спротив цьому поривові, спротив, перш за все, з боку комуністичної системи, котра й надалі, не зважаючи на косметичну демократизацію політичного життя в СССР, не хоче втрачати своєї влади, своїх привілеїв, продовжує провадити антинародну політику, ведучи Україну до подальшої економічної, духовної, екологічної руїни, намагається будь-що залишити її в одвічних московських кайданах, позбавити бодай надії на кращу долю. А на тому тлі маємо ще й доволі інших проблем та труднощів, в яких часто винні ми самі, бо за своїми амбіціями й непоступливістю забуваємо про те, що можемо не втримати тягару відповідальности, покладеного на нас долею та історією, про те, що можемо не скористатись з цієї можливости здобути зараз волю. Маю на увазі й міжконфесійні конфлікти, й ту різницю, що існує між різними теренами України, і підсвідому готовість багатьох з нас сприйняти на віру пропаґандистські московські ідеї, що подаються нам українською партійною пресою як „мнение части украинского населення" та як „прагнення" Галичини негайно відділитися від СССР і від України, намагання створити якусь Донецьку чи Луганську „інтернаціональну" республіку в складі Росії, чи Союзу (головне, аби відірвати її від України). Теми та оформлення таких фальшивок міняються, та автори й суть залишаються незмінними. Авторство залишається за КПУ, яка вороже ставиться до демократизації суспільного життя України і займає у цьому питанні дедалі однозначніше неґативну позицію. Роз'єднати, розсварити український народ, не дати йому боротись проти комуністичного режиму, змагати за свою державу, не допустити навіть можливости такої боротьби. В своїх діях партійний апарат дедалі вдається до прямих провокацій і фальсифікацій. Усе це виклакає серйозне занепокоєння за розвиток подій в Україні найближчим часом.

Шляхів до подолання цієї ситуації є багато. Це і широкий інформаційний обмін між реґіонами України, це й висвітлення роботи Сесії Верховної Ради України, і, звичайно ж, особисті контакти представників різних реґіонів України: поїздки з концертними й культурними програмами, спільні культурно-просвітницькі, екологічні, етнографічні походи та експедиції тощо.

Один з таких походів був організований минулого року з ініціятиви українців Москви. Можливо, саме те, що з різних причин опинились вони далеко від рідної землі, загострило почуття туги за Батьківщиною, вболівання за її долю, а головне — розуміння нагальної необхідности самим втручатись у процеси, що відбуваються в Україні, бо історія вже не раз показувала нам, що зволікання й пасивність сумно закінчувались для нашого народу. Тому й виникли у Москві такі українські товариства як „Славутич", Український молодіжний клюб, Товариство підтримки РУХ-у, Московська філія УРП.

Члени цих товариств і вирушили влітку минулого року в аґітаційний похід по Східній Україні, який назвали „Дзвін". Охопив він тоді дві області — Луганську та Донецьку, найбільш зруйновані духовно й екологічно, найбільш зрусифіковані й зденаціоналізовані. Учасники походу йшли від міста до міста з гаслами „Геть національний нігілізм", „Відродимо мову й культуру" тощо. В багатьох містах і селах учасники походу були першими, хто підняв там синьо-жовті національні прапори. Відношення до самого походу й до його учасників усюди було різним: від прямої протидії партійних чиновників й пропозицій обминути стороною їх місто, заборон проводити мітинґи та зустрічі з людьми, до щирої радости й сліз на обличчях людей, котрі, живучи на Україні, вже роками не чули української мови.

Досвід цього першого походу спонукав його учасників зайнятись у цьому році організацією ширшого всеукраїнського культурологічного рейду. За рік, що минув, відбулося багато змін. Населення всієї України значно політизувалось і думки про самостійну Українську державу знаходять своїх прибічників вже не тільки на Західній, а й у Слобідській Україні та в інших її куточках. Тому дещо змінились і цілі походи. Сьогодні на передній плян виходить вже не завдання показати людям, що Україна — держава, а не губернія! Головною стає ідея консолідації, об'єднання українців, необхідність зруйнувати старанно збудовані партійно-каґебістською пропаґандою стереотипи „Західняка-екстреміста" й „Східняка-ковбасника", показати, що всі ми українці, однієї матері діти.

Закінчення буде.

Роман Кухар

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО І УД УНА В ДІЇ

Роман Колісник, „Останній постріл". Доля одного вояка", мовна редакція Дмитра Чуба, обкладинка Ореста Слупчинського, Об'єднання Українських Письменників „Слово", Торонто, Канада, 1989, ст. 255.

Кожен новий літературний причинок до буття й дій Дивізії „Галичина" (згодом Першої Дивізії Української Національної Армії) вельми побажаний. Тема рідного війська — оборонного рамени народу в його змаганнях до волі й державної незалежности, завжди актуальна, і для сучасників, і, особливо, для майбутніх поколінь. Хоч у нашій повоєнній літературі дивізійна тематика знаходила своїх представників, згадати б лиш декількох у різних жанрах — Павла Шандрука, Любомира Ортинського, Михайла Ліщинського, а документаційно-звітному, Льва Стеткевича, в мемуарному Євстахія Загачевського, Павла Грицака, Олега Лисяка, в розповідно-повістевому, все ж таки поле дивізійної історії надто широке, а вимога основнішого досліду джерельних даних та глибшого літературного осмислення такого вагомого в національному розумінні предмету ще й досі не звершена, аби задовільнятись дотеперішніми осягами. Покищо тема, можна сказати, тількищо з різних сторін освітлена, але куди ще не вичерпана. Взяти б лиш під увагу те велике національне піднесення, що супроводило організування Дивізії, тих незчисленних, тоді живих, палких ентузіястів її творення і зростання, проф. Володимиром Кубійовичем, о. митратом Василем Лабою, сотником Дмитром Палієвом у проводі, і тих безіменних героїв, наших сояків і друзів, що впали на численних фронтах боїв, захищаючи своїми грудьми рідну землю перед червоними напасниками. На те треба було б великої історичної монографії, або літературної епопеї, щоб частково віддати належне цій замітній військовій формації. Досі маємо лиш ґрунтовну працю, „Українська Дивізія Галичина", Історія формування і бойових дій у 1943-45 роках", авторства майора Вольфа-Дітріха Гайке в українському перекладі, що її видало Братство колишніх вояків і УД УНА в 1970 році, і про що звітували Валерій Остапенко, Лев Шанковський і Зиновій Книш. Про літературну епопею, либонь, ще довго не доведеться говорити.

Тим то й чергову літературну появу з обсягу „Дивізіяни" безумовно годиться привітати. Роман Колісник, автор „Останнього пострілу", автобіографічної розповіді, він же й учасник боїв Дивізії під Бродами, на Словаччині, Словенії, довкола Ґляйхенберґу й Фельдбаху, розказує у першій особі (від вістуна Юрія Колоса) одверто, просто, реалістично аж до познак натуралізму, про критичні події в Дивізії під час останніх років Другої світової війни. Метода Романа Колісника у зображуванні подій, місць, чільних характерів твору, безпретенсійна, близька до дійсности, без зайвого патосу й героїки. В цьому сенсі, „Останній постріл" нагадує відому повість американського письменника, Стівена Крейна, на тему громадянської війни, „Red Badge of Courage". Навіть трагічна для Дивізії битва під Бродами проходить перед очима читача „Останнього пострілу" в раціональному, оголеному від ефектів, авторовому зображенні: „...Хто ще міг іти, знав, що завтра наш останній день боїв під Бродами — вранці рештки військ прориваються з оточення. Під вечір розділюють харчі, які ще десь знайшлися, видають амуніцію, назначують ройових, чотових, сотенних — хто є під рукою, того назначують. Ніхто не протестує, не обурюється — чому, пощо? — завтра наш судний день: кому жити, кому пропасти. На ніч кожний вмощується, як може — хто під деревом, хто на траві, хто десь в ямці, як заєць, щоб вигідніше було, щоб набратися сил на останнє зусилля".

Таким же речевим тоном представлено ситуацію й атмосферу після битви: „...Вздовж насипу лежать у різних позах, мов покоси на полі, по два-три ряди вояків. Виглядає, що між ними нема поранених, а як є, то вони стиха дожидають своєї долі, знаючи, що після бою вони здані на ласку противника. На пагорбах, здається, безпечно, але і там вибухають зрідка стрільна. Як має мене забити куля, хай краще на цьому полі бою, де кожний сантиментер перeритий, а не на пагорбі від якогось заблуканого останнього пострілу".

Подібно безпристрасно, спокійно, зате вірно, зображує автор розстріл німецькою командою українського стрільця Дивізії за маловажну провину, чи загин на полях бою дивізійників або червоноармійців. Між тим, має нагоду автор відтвори-

(Закінчення на стор. 3)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує Лев Яцкевич

Людина й море

Мало людей знає про те, що поверхня морів та океанів удвічі більша від поверхні суходолів. Коли додати до цього, що ґльобальна річна продукція усіх морів і океанів дорівнюється приблизно 660 більйонам тонн біомаси, цебто тваринних та рослинних продуктів, тоді не слід дивуватися, що очі цілого світу звернені тепер щораз частіше на невикористані можливості раціонального господарювання водними скарбами наших океанів і їхній економічній та продуманій експлуатації.

Звичайно, ідея раціонального господарювання нашими морськими ресурсами не нова, згадати б тільки автохтонів багатьох островів Тихого океану та суміжних азійських континентів, які займаються вирощуванням морських тваринних пород у солоних ставках та басейнах, щонайменше 600 років. Але на годівлю риб у солоних водах на більшу скалю світ почав звертати увагу щойно після Другої світової війни, коли наукові досліди виявили, що в мовчазних світах морів та океанів живе поверх 650,000 різних тваринних та рослинних пород.

Під теперішню пору, Японія веде перед у культивуванні та раціональному вирощуванні на спеціяльних рибних фармах, відносно, великої кількости морських пород згідно із статистикою, вісім сотень таких японських водних фарм вирощує кожного року приблизно 200,000 тонн вугрів для кількох тисячів японських ресторанів, які спеціялізуються у виготовлюванні з них смачних та вибагливих страв.

Щороку „дозріває" в Японії також 18,000 тонн устриць, які звисають густими гронами із шаблів кількох сотень тратв, які періодично переміщується у щораз то нове місце. Але важливіша роля чекає людину у вирощуванні їстивних морських рослин та ярин. Згідно з опінією вчених, в морі росте щонайменше 10,000 їстивних водоростів, з яких людина використовує не більше, ніж один відсоток.

Насувається тому логічна ідея збільшення експлуатації їстивних морських рослин, шляхом розвитку на велику скалю їх годівлі. Вистане тільки згадати, що з одного гектара морського дна можна зібрати 150 тонн зеленої харчової маси. А перевага підморської годівлі над наземною в тому, що підморські поля не треба, ані ушляхетнювати добривами, ані зрошувати, ані наводнювати. Роля людини в культивуванні підморських полів зводиться, ув основі, до вибору догідного місця на підморські плянтації, їх доривочний догляд та транспорт зборів на поверхню землі. Мало того, моря та океани, згідно з поглядами вчених, вміщають приблизно 7 мільйонів тонн різних органічних та хемічних субстанцій, розпущених у воді, згадати б тільки кухонну сіль, магній, бром, йод та потасові солі. Крім цього, глибоко під дном морів та океанів заховані багаті зложища нафти, газу та інших копалин, які вже від багатьох років видобувають на промислову скалю з надбережних морських смуг Великобританії, Скандинавії та Південної Америки. Спеціялісти передбачають, що в недалекій майбутності почнеться експлуатація з дна морів копалинної металевої руди.

Заохочені такими перспективами люди нуркують щораз глибше та прослідкують непомірні підморські простори. Але пощо шукати за морськими скарбами, розташованими в надрах океанів, коли сама морська вода становить найбільш цінний скарб, як багатюще джерело прісної (питної) води, брак якої відчувається сьогодні щораз дошкульніше на землі. Не слід тому дивуватися, що найбільші уми світу продумують вже роками над винаходом дешевої промислової методи відсолювання морської води. Візіонери майбутнього починають вже сьогодні снувати проєкти не тільки підморської комунікації та підморських житлових приміщень, але й побудови підморських міст.

У 1971 році відкрито в славному німецькому портовому місті Гамбурзі виставку п. з. „Людина й море", на якій показано модель такого підводного міста, доми якого були б побудовані на фундаментах з бетонних палів та пов'язані із собою водощільними коридорами. Забезпечення мешканців таких міст харчами та предметами щоденного вжитку здійснювалося б, при допомозі постачальних веж.

В інституті технології в Міннесоті, ЗСА, працюють вже сьогодні над проєктом такого підводного міста, що вміщатиме порт, туристичний осередок, акваріюм, університет та ресторани, розташовані під прозорими копулами.

На думку відомого французького підморського дослідника, Жака Кусто, можливість заселення океанного дна стане дійсністю вже в найближчому сторіччі. Він, до речі, передбачає, що в океанах постануть міста, в яких не тільки житимуть люди, але будуть теж вирощувати їстивні морські рослини, годувати морських тварин, управляти риболовлю та виконувати цілий ряд інших важливих завдань.

Д-р Василь Маркусь

ШІСТЬ ТИЖНІВ В УКРАЇНІ (Триптих — II)

III.

Головна Великодня відправа греко-католиків — Всеночне, Утреня та Літургія відбувалася в Преображенській церкві від 12-ої год. уночі в суботу до 5:30 ранком. Правили три Владики — Митрополит та помічники — Филимон Курчаба і Юліян Вороновський, священики в тому один з Канади; співав хор, а окремі частини — ціла церква. Було чимало гостей з-за кордону, а частину відправ спостерігало кільканадцять західніх журналістів і репортерів. Представники міської і обласної влади також офіційно брали участь у святочних відправах. Народ довкола храму слідкував за відправою з голосників.

Дообіду відбувалися ще греко-католицькі відправи в церкві Музею народної архітектури і побуту в Шевченковому Гаю, що її віддано до церковного вжитку Отцям Студитам. Після цієї Літургії Митрополит Володимир і два інші Владики, духовенство, місцеві і мирянські діячі, народний депутат Ростислав Братунь з дружиною (він православний) та закордонні гості — журналісти й репортери були гостями Отців Студитів, зокрема ж працьовитих і гостинних монахинь Студиток на великодньому сніданку.

Близько ста осіб зібралися в тісному адміністративному будинку музею, що його правління відступило греко-католикам для проведення врочистого сніданку. Гостина була, як на львівські умови, дуже багата. Між тостами і многоліттям виголошено чимало промов. Виступав також церковний хор зі Собору св. Юра з дуже ориґінальним духовним репертуаром. Один англійський журналіст, дякуючи за українську гостинність, з вдоволенням зазначив, що хоч греко-католики ще не є власниками собору св. Юра, зате вже соборовий хор є їхнім!

Коли гості розходилися зі святочного сніданку-полуденку, ціла велика левада недалеко Студитської церкви була виповнена людьми. Від 2-3 години зібралося тут понад 15,000 народу, зокрема молоді. Стільки автентичних вишивок, повних жіночих народних костюмів я ще ніде не бачив. Тут було все — і борщівські, і яворівські, і гуцульські, лемківські, полтавські одяги, чим тільки не багата наша земля. Кого ви тут не стрінете, крім уже знайомих львів'ян: наша товаришка із Заґребу, професор-киянин із донею, що гостював у Чикаґо, добре знайомі з Німеччини і Канади. Всіх сюди притягнув цей вийнятковий львівський Великдень.

За гарної ранньої весняної погоди, цей збір народу був справжнім празником. Гуртами вже співають невеликі групи молоді або й вправляють різні хороводи, гагілки. З міста постійно прибувають нові валки людей різними засобами транспорту, організовано та індивідуально, з прапорами та без них. Тут бачите й козацьку групу, а серед них височезний парубок-пушкар. Він каже, що стріляв із самочинної гармати на Замковій горі, коли на ратуші вивішували синьо-жовтий прапор. Десь з'являється група з десяток хлопців із Кривого Рогу, у вишиваних сорочках, дехто і в шараварах, співають давніх пісень і гордо несуть два прапори — національний і козацький малиновий; їм цей останній імпонує, бо це „революційні кольори".

Народне свято в Шевченковому Гаї

Після Вечірні, на відкритому полі в заповіднику, що її правив Митрополит Володимир, народ готується, щоб оглянути гагілки. Сам Владика вмішався в масу народу, підходить до людей, знаходить для них ласкаве слово, гладить голівки малих дітей. Усі вітаються, незнайомі знайомляться. Крім цікавих осіб, тут ми пізнали батька Володимира Івасюка, який приїхав на це свято з Буковини, бо днями буде відкриття пам'ятника на могилі його вбитого сина. Всі вітаються, радіють, розмовляють, бо це вийнятковий Великдень у житті нашого народу, а для львів'ян особливо. Сьогодні у Львові, як і в цілій Західній Україні немає іншого привіту, як „Христос Воскрес!".

Так привітав зібраних і депутат Ростислав Братунь, який запросив мене до однієї фабрики на врочистість піднесення національного прапора. Біля тисячі людей з оркестрою і самодіяльними мистцями чекали. Гарно говорив депутат (це його виборча дільниця) про те, що наш народ встає, що відроджуються наші давні традиції, які безбожний режим хотів усунути, про те, що усім треба будувати нове життя. Попросили до слова й мене; передав привітання від діяспорних українців, говорив про вузли єднання, про те, як діяспора переживає національне відродження в Україні й бажає до цього чимось причинитися та, як це впливає і на самозбереження українців у світі. А потім піднісся над цим заводом український прапор, а робітнича оркестра грала під спів зібраних „Ще не вмерла...".

Коли ми повернулися до Шевченкового Гаю, там гагілки і співи вже були в повному розмаху. Одночасно їх виводили по кілька груп на розлогій леваді. Особливо гарно співали студенти і студентки з політехніки, які взяли до хороводу й кількох малих дівчат та хлопців. Все це виходило дуже по-мистецьки, а водночас мало характер вільної імпровізації.

Запам'яталася строфа з давньої пісні, якою колись згадувалося перші вільні Великодні після знесення панщини. Там щось таке звучало: „Наші батькі добрі були, за нас панщину відбули!" Скільки символіки у цих словах і для нинішнього стану, для цьогорічного Великодня в Україні! Молодь прославляє своїх дідів і батьків за те, скільки вони потерпілися досі від нелюдського безбожного ладу, новітньої панщини, щоб прийшла оця радісна хвилина визволення для майбутніх поколінь, для нашої молоді. Але чи ця „політична весна" потриває довше, чи не вернуться панщизняні порядки...?!

Національне відродження — доконаний факт: вороття немає!

Сьогодні Львів і Галичина найбільш українські у цілій своїй історії. Вибори до республіканського парляменту та до місцевих рад, що їх так блискучо виграли демократичні сили, найкращий доказ цього. Саме на час Страсного Тижня припала перша сесія Львівської обласної ради. Це була справді велика подія. На сесії виступали нові справжні народні політики, які не бояться залякування, не піддаються пресії партії і центру.

Сесію передавали в телебаченні — святкове відкриття з оперного театру, а ділові наради з будинку обласної ради. Ця політична подія стала так популярною серед населення, що коли дирекція телебачення заявила, що немає коштів для передачі усіх засідань, львів'яни зібрали нашвидко два з половиною мільйона карбованців, щоб за ці кошти передавали повністю сесію демократично обраної обласної ради. Цікаво було слухати окремих виступів, відкриття молитвою, бачити, як закривають бюст Леніна синьо-жовтим прапором, присягу обраного голови на євангеліє і національний прапор. Виступи були речеві, відповідальні і відважні.

Продовження буде.

Хроніка Руху в Чикаґо

Активна клітина Товариства Сприяння Рухові в Чикаго за останні три місяці провела значну діяльність у поширюванні ідей Руху та організуванні допомоги Україні.

25-го травня гостем осередку був письменник Борис Тимошенко, діяч Руху і Товариства української мови ім. Т. Шевченка в Києві. Гість доповідав перед ширшою публікою, характеризуючи останні події та актуальні завдання демократичних депутатів у Верховній Раді України.

7-8 червня діячі місцевого Товариства Сприяння д-р Василь і д-р Дарія Маркусі склали звіт із своєї шеститижневої поїздки в Україну. Д. Маркусь показала відеофільм на тему „Україна сьогодні", що складався з тем „Закарпаття пробуджується", „Львівський Великдень" та „Національна весна в Києві". Наступного дня В. Маркусь доповідав на тему „Проблеми сучасної України". Під час цієї зустрічі коротко виступив гість зі Львова депутат проф. Орест Влох.

Проф. Влох виступав ще окремо на ширших сходинах Товариства 14-го червня. Виникло в дискусії багато практичних питань щодо форм і шляхів допомоги національним організаціям в Україні. Відбувся корисний обмін думками.

23-24 червня чикаґська громада вітала славний хор „Дударик". Спонзорами виступу хору зі Львова був місцевий хор „Сурма" та Товариство Сприяння Рухові. В неділю, 24-го червня, Об'єднання Жіночих Організацій та Товариство Рух влаштували прийняття для хористів, а також обдарували молодих гостей з України.

У своїй поїздці по Америці ФК „Карпати" зі Львова завітав в половині червня до Чикаґо. Місцеві спортові товариства були господарями і спонзорами цієї візити, а Товариство Рух влаштувало окрему зустріч і прийняття для спортовців Львова.

10-го липня відбулася зустріч- сходини поширеної Ради Товариства, на яких звітували чільні діячі Товариства, що недавно побували на Україні: інж. Ігор Вислоцький, який відбув торговельну поїздку і звітував про економічний стан і можливості в Україні, інж. Дарія Ярошевич, що з родиною побувала в Україні і Польщі, але при цьому зустрічалася з діячами Руху в Україні і подала свої цікаві спостереження, та д-р Богдан Целевич, який побував в окремій туристичній групі на Південній Україні і поділився своїми враженнями й практичними суґестіями, що треба зробити для українського руху в таких частинах України, як Миколаїв і Одеса. Головну доповідь виголосив депутат Верховної Ради Микола Павлюк, який коротко перебував на науковій конференції в Шампейн-Урбана. Він характеризував суспільну і політичну ситуацію, як вона змінилася за останні півроку.

Іншим депутатом, що відвідав Чикаґо й виступав тут, був письменник Павло Мовчан, який недавно прибув до Америки. 17-го липня він доповідав на тему „Найновіші події в Україні і поточна сесія Верховної Ради". Понад двісті людей вислухали цікавий виступ гостя, зокрема у зв'язку із проголошеною напередодні Декларацією про суверенітет України.

Як на літню пору і швидке скликання віча, людей зібралося чимало. Організатори подбали, щоб цією доповіддю відзначити важливу подію на шляху до повного усамостійнення України. Присутні ствердили, що йдеться про подію великої ваги, до чого треба бути і нам в діяспорі причетними. До цього закликав і керуючий вечором, заступник голови Товариства В. Маркусь, який також скоментував зміст Декларації. Голова Товариства д-р Б. Ткачук повідомив, що наше товариство вже практично включилося у надання допомоги національним силам.

Останньо вислано на потреби Руху 25 тисяч дол., що становить разом із попередньо висланими сумами понад 80 тис. дол.

Н. Н.

Загальні збори корпорації „Українське Село"

Корпорація „Українське Село", яка є власником дому для старших віком у Воррені, відбула у суботу, 5-го квітня, свої чергові загальні збори, які відбулися у великій залі „Українського Села" при численній участи членства.

Збори відкрив президент корпорації Степан Віхар. Він привітав присутніх і після звіту верифікаційної комісії ствердив правосильність зборів. Секретар корпорації Ігор Іваницький прочитав протокол попередніх зборів, який прийнято без змін. Уляна Мазяк, фінансова секретарка, подала докладний перегляд фінансів корпорації. Її звіт, як також запропонований бюджет на 1990 рік, було затверджено. Далі звітував президент корпорації Степан Віхар. Він подав перегляд проробленої праці за минулий рік, вказуючи на осяги, а також на деякі недоліки, які треба буде в майбутньому виправити. Його звіт був повний оптимізму і надії на гарну співпрацю дирекції і мешканців на будуче. Опісля звітувала перша заступниця президента Юстина Неліґен, третій заступник президента Зенон Василькевич і кореспонденційна секретарка Ольга Адамек. Після звітів була коротка дискусія. Опісля В. Віхар у відсутності Луізи Сакс подав деякі пропоновані поправки до статуту, які були загальними зборами прийняті одноголосно.

Голова Номінаційної комісії Ігор Іваницький запропонував листу членів до дирекції, яку було прийнято. В кінці С. Віхар подякував присутнім за участь і ділові наради і закрив збори. Після зборів правний дорадник корпорації Ярослав Карпінський провів заприсяження нововибраної дирекції. Загальні збори почав і закрив молитвою парох катедри св. Покрови о. Микола Невмержицький. На закінчення пані з дирекції гостили присутніх смачними перекусками. На першому засіданні нововибрана дирекція уконституювалася так: президент — Степан Віхар, перший заступник — Юстина Неліґен, другий заступник — Михайло Томин, третій заступник — Зенон Василькевич, протоколярний секретар — Ігор Іваницький, кореспонденційний секретар — Ольга Адамек, фінансовий секретар — Уляна Мазяк і члени: Емі Бужинські, Джан Дадсон, Стефа Дуб, Катерина Стойко, Лев Воробкевич і Марія Зарицька. Анастазія Вокер далі залишилася почесним головою, а Я. Карпінський правним дорадником.

Зенон Василькевич

Виступи музичного дошкілля

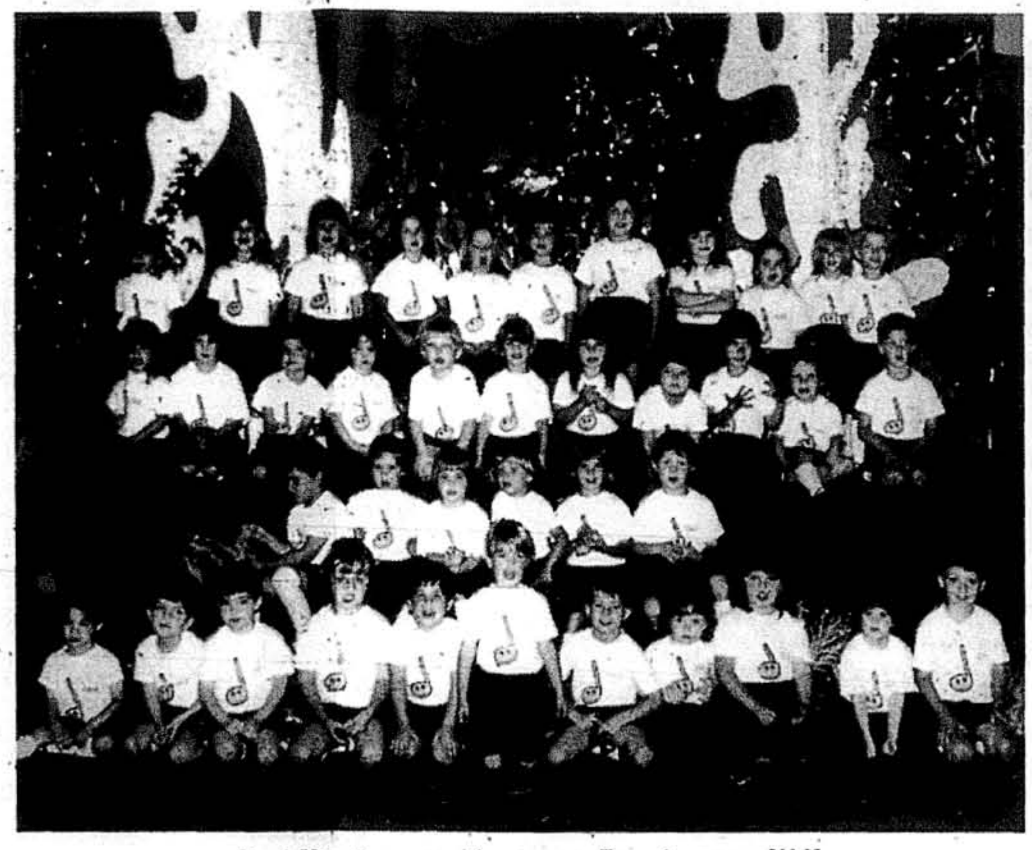
У неділю, 23-го червня, учні українського музичного дошкілля при УМІ під проводом Марти Савицької виступили у казці-пантомімі „На дні моря".

Виступ відбувся у гімнастичній залі школи св. Івана Хрестителя, були присутні понад 300 осіб, які включали батьків і родину дітей, і також гостей з дітьми.

Цікаво розвивалася підводна казка з участю понад 40 дітей у віці від 2½ до 5 років. Слухаючи чудові українські мелодії, які грала директорка школи Марта Савицька, діти грали ролі різних підводних створінь: рибки, медузи, равлики, морські коники, морські зірки, літаючі рибки, черепахи, раки і один великий восьминіг.

Ліда Колатало-Марр запроєктувала і пошила різнокольорові реалістичні костюми, а допомагали їй в цьому завзято Гриць Гивель, Люся Буняк і Роксоляна Галібей. Враження правдивого підводного життя було створене Марійкою Голінатою, яка запроєктувала і прикрасила сцену, а таємничий ефект створили Нестор і Ляля Голинські своїм професійним освітленням сцени . Посилення звуку зробив Олег Канюка. Багато батьків, приятелів і спонзорів всіляко допомагали, щоб ця казка могла успішно відбутися.

Глядачі були справді захоплені і здивовані, як такі малі діти зуміли виконати свої часом складні ролі. Одна із цілей пані Марти в праці з дітьми — це научити їх слухати і пізнавати музику. Яка приємність це була для батьків побачити своїх дітей, які відважно і точно виконували свої ролі, слухали музичний супровід Марти Савицької.



Учні Українського Музичного Дошкілля при УМІ

(Світлила Ірена Галатий)

Після казки відбулася роздача свідоцтв дітям, і тепле хоч сумне прощання з ґрадуантами, які восени вступають у садочок. Вони напевно будуть мати приємні спогади про свої дні у музичному дошкіллі Марти Савицької.

Цьогорічні ґрадуанти — це Оля Галібей, Мелася Долл, Олекса Косанова, Андрійко Кудрик, Леся Кузів, Христинка Лащук, Наталя Мандзій, Маланка Мисило, Стефан Нагорняк, Софія Павлишин, Никола Процюк, Олеся Ракоча, Тамара Ричок, Таня Смайло, Стефан Станько, Ляриса Шашкевич і Ліля Яворська. Багато із них будуть ходити до садочку при церкві св. Івана Хрестителя.

Оксана Станько

Міжнародний Рік Родини

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй прийняла резолюцію проголосити 1994 рік Міжнародним Роком Родини. Резолюція була прийнята на 78-ій пленарній сесії 8-го грудня 1989 року.

Покликуючись на постанови Універсальної Деклярації Людських Прав, які запевнювали найширшу опіку і підтримку родини, а також на постанови документу, ухваленого в Найробі у 1985 році („Майбутня стратегія для досягнення поступу жінок"), що закликав до приділення великої уваги родині у суспільних державних програмах та до ряду інших міжнародних постанов і резолюцій у цій справі, Генеральна Асамблея ООН рекомендувала, щоб головні відзначення року концентрувалися на льокальних, реґіональних і крайових акціях при підтримці ООН і їх аґенцій. Метою святкувань є зміцнити свідомість, що родина є природною і фундаментальною одиницею суспільства.

Координацію акцій передано до Економічної і Суспільної Ради (ЕКОСОК) і її комісії для суспільного поступу, а генеральному секретареві ООН доручено приготовити програму при співпраці з міждержавними і недержавними організаціями (НДЖО).

В українській суспільності закінчилася т. зв. „декада української родини" під наглядом СКВУ і при активній підтримці і співпраці Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО), яка приділила цій ділянці своєї праці велику увагу. В часі річних нарад федерації в жовтні 1989 року відбувся панель під назвою „Родина — світло, життя" з участю Валентини Кузьмич (Об'єднання Українських Православних Сестрицтв), Наталі Пазуняк (УЗХ), Ольги Цвик (ОУК) і Аріядни Стебельської (ОЖ ЛВУ). Доповіді О. Цвик („Родина і праця") і А. Стебельської („Родина і воля") надруковані в журналі СФУЖО раїнка в Світі", ч.1,1990.

Великі зміни відбуваються в родині у цілому світі — структурально і морально. Неґативні суспільні явища не минають й української родини, бо оточення має сильний вплив і самими проклямаціями чи закликами годі його стримати. Тож треба б з'ясувати усі загрозливі впливи, які діють на шкоду української родини. А їх багато — чи то у формі спішної добровільної асиміляції, мішаних подруж, розводів, непошани до рідної мови і звичаїв чи внаслідок алькоголізму, знущання в родині (супроти дітей і жінок, а то й старших). Усі ці прояви, хоч якби їх промовчувати, існують в українських родинах без огляду на суспільний , професійний чи економічний статус.

Щоб подати поміч і пораду, як цього вимагають обставини, або протиставитися повільному розкладові родини, потрібний свого роду опит і статистичні цифри, які протягом минулої декади української родини, мабуть, і зібрано (або бодай заініційовано).

За кілька місяців, коли появляться табелі із перепису населення в ЗСА у 1990 році, циферний стан українського поселення покаже, як далеко сягнув асиміляційний процес в українській родині, спричинений заником почуття національної ідентичности цієї етнічної групи.

Приготовляючись до відзначення Міжнародного Року Родини, у яке українська громадськість напевно включиться, треба, щоб усі українські організації включили у свої програми діяльности конкретні проєкти на час наступних чотирьох років для підтримки і збереження здорової української родини. Праця складна, але й важна, а своїм розміром ґлобальна, бо сягає не лише в усі українські поселення діяспори, але й обіймає матірну, Україну, щоб разом з цілим світом відзначити відроджену українську родину у 1994 році.

Дора Рак

Відбулися...

(Закінчення зі стор. 1)

ло відзначення 70-ої річниці виходу Уряду й Армії УН-Республіки в екзиль.

На пропозицію голови Уряду ухвалено створити комітет для відзначення цієї історичної дати, видати від імені ДЦ УНР спеціяльну відозву до українського народу з Україні і в діяспорі. Крім наукової конференції, призначеної цій ювілейній річниці, організувати в більших українських громадах публічні доповіді. Відзначення цього ювілею має бути переведене під гаслом: „Відновлення самостійної, ні від кого незалежної, вільної, суверенної і соборної української держави — Української Народної Республіки.

Нарада обговорила також справу підготови річного пленарного засідання Уряду, яке має відбутися в днях 6-8-го жовтня. Про місце і час буде повідомлено окремо. Всім керівникам ресортів Уряду необхідно вислати до канцелярії УНР письмові річні звіти не пізніше 20-го серпня.

Нарада з приємністю прийняла повідомлення про створення нового Представництва Уряду УНР у Венесуелі, головою якого іменовано молодого інженера Наталію Коберник. Нарада прийняла до відома резиґнацію проф. Ігоря Каменецького, який займав становище керівника ресорту зовнішніх справ на час лікування проф. М. Папа. Уряд висловив велике признання і подяку проф. Каменецькому за його цінну працю у виготовленні різних меморандумів та висловив надію на його дальшу працю в системі Академічної Ради.

Нарада заслухала також звіт керівника ресорту фінансів К. Луценка. Відмічено різкий упадок пожертв для потреб ДЦ УНР. Прийнято в цій справі ряд ухвал, які стосуються, в першу чергу, Об'єднань Прихильників ДЦ УНР та політичних фракцій УНРади.

Закінчення праці Конгресової комісії голоду 1932-33 років було предметом серйозної уваги наради. Вирішено простудіювати кінцеве заключення цієї комісії та розглянути це питання на спеціяльно скликаній Урядом нараді.

В заключній частині нарад вирішено запросити на голову Комісії будови пам'ятника св. п. Президентові М.А. Лівицькому члена Уряду інж. В. Саленка.

На цьому наради членів Уряду закінчено. Голова Уряду проф. І. Самійленко, закриваючи наради, подякував Президентові УНР та всім учасникам нарад за високопродуктивну, гармонійну і дружню співпрацю.

Очевидець...

(Закінчення зі стор. 2)

ти атмосферу тупої і брутальної поведінки нацистських юберменшів, навіть супроти своїх союзників. Гірко доводиться нашим стрільцям, доручених на муштрі й без муштри свавіллю німецьких підстарщин. Взагалі горе Дивізії з такими ґенералами, як Фрайтаґ, що вину опущення фронтових позицій німецькими вояками скидають на наших дивізійників. Відоме безпардонне трактування Дивізії гітлерівським командуванням, що використовувало Дивізію всілякими способами, не доцінюючи її важливого вкладу у стримуванні совєтських військ на різних фронтах, особливо під Бродами. Для нацистських невігласів, згідно з інструкціями Гітлера й Гімлера, вояки Дивізії були навіть не українцями, а лиш галичанами, своєрідними територіяльними провансальцями, в їхньому примітивному розумінні. Звичайно, справа змінилася в користь Дивізії „Галичина", коли вона перетворилася у Першу Дивізію Української Національної Армії під командою ген. Павла Шандрука. Процес національного усамостійнення Дивізії був поступовий, починаючи від перебрання команди Дивізією ген. хор. Михайлом Кратом після смерти ген. Фрайтаґа, й аж до її осягнення статусу Української Національної Армії.

Роман Колісник зі своєї, зважаючи на його становище в війську, — обмеженої точки погляду рядового стрільця чи вістуна, кидає зосереджений сніп світла на неприховану правду бойових буднів наших вояків у чужих мундирах, що без поблисків і громів слави сповняли вірно свою службу до загину батьківщині в потребі. Треба надіятись, що його реалістична повість буде поштовхом для інших побратимів зброї при чинитись і собі до збагачення літератури довкола славної і УД УНА, власними спогадами та працями для її увінчання.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УНС

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ

Головний предсідник
ULANA M. DIACHUK
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

Заст. головного предсідника
NESTOR OLESNYCKY
17 Garthwaite Ter.
Maplewood, N.J. 07040

Гол. директор для Канади
JOHN HEWRYK
327 McAdam Avenue
Winnipeg, Manitoba
Canada R2W 0B3

Заст. головного предсідника
GLORIA PASCHEN
235 N. Aldine Avenue
Park Ridge, Ill. 60068

Головний секретар
WALTER Y. SOCHAN
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

Головний касир
ALEXANDER G. BLAHITKA
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

WILLIAM PASTUSZEK
9 So. Chester Road
Swarthmore, Pa. 19081

ANATOLE DOROSHENKO
1664 Taurus
Cedarburg, Wisc. 53012

WASYL DIDIUK
30 Allenhurst Drive, Apt. 402
Islington, Ont.
Canada M9A 4Y8

STEFAN HAWRYSZ
155 Erdenheim Rd.
Philadelphia, Pa. 19118

TARAS SZMAGALA
10976 Tanager Trail
Brecksville, Ohio 44141

ГОЛОВНІ РАДНІ:

TEKLA MOROZ
345 -36th Avenue
Lachine, Quebec
Canada H8T 2A5

EUGENE IWANCIW
6138 N. 12th Street
Arlington, Va. 22205

ROMA HADZEWYCZ
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

ALEX CHUDOLIJ
281 Urma Avenue
Clifton, N.J 07013

ANYA DYDYK-PETRENKO
16050 Dorset Road
Laurel, Md. 20707

ANDREW JULA
15 Sands Avenue
Ambridge, Pa. 15003

ANNE REMICK
10 Sunnyside Avenue
Canton, Mass. 02021

ANDREW KEYBIDA
19 Rutgers Street
Maplewood, N.J. 07040

HELEN OLEK-SCOTT
7644 W. Rosedale Avenue
Chicago, Ill. 60631

WALTER KWAS
Soyuzivka, UNA Estate
Kerhonkson, N.Y. 12446

WALTER KORCHYNSKY
212 Meadowbrook Pky E.
Horseheads, N.Y. 14843

WASYL LISCYNESKY
4257 Dentsler Road
Parma, Ohio 44134

PAWLO DOROZYNSKI
297 College Street
Toronto, Ont.
Canada M5T 1S2

VASYL LUCHKIW
49 Windmill Lane
New City, N.Y. 10956

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР „СВОБОДИ"

ZENON SNYLYK
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР „УКРАЇНСЬКОГО ТИЖНЕВИКА"

ROMA HADZEWYCZ
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

ДИРЕКТОР БЮРА УНС У ВАШІНҐТОНІ

EUGENE IWANCIW
400 North Capitol St., N.W
Suite 859
Washington, D.C. 20001

АДМІНІСТРАТОР ОСЕЛІ „СОЮЗІВКА"

JOHN A. FLIS
Foordmore Road
Kerhonkson, N.Y. 12446

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС

MARIA CHUCHMAN
Sts Peter & Paul Residence
No. 329
221 Milner Avenue
Scarborough, Ont.,
Canada M1S 4P4

STEPAN KUROPAS
3301 N. Newland
Chicago, Ill. 60634

JAROSLAW PADOCH
71 East 7th Street
New York, N.Y. 10003

GENEVIEVE ZEREBNIAK
239-C Portage Lakes Dr
Akron, Ohio 44319

ANNA CHOPEK
678 44th Street
Los Alamos, N.M. 87544

WALTER ZAPARANIUK
1211 Downer Avenue
Utica, N.Y. 13502

MARY DUSHNYCK
2 Marine Avenue
Brooklyn, N.Y. 11209

BOHDAN I. HNATIUK
535 Prescott Rd
Merion Station, Pa. 19066

ANNA HARAS
1930 Greenleaf Street
Bethlehem, Pa. 18017

MYRON B. KUROPAS
107 Ilehamwood Drive
De Kalb, Ill. 60115

Very Rev. STEPHEN BILAK
1750 Jefferson St., Apt. 301
Hollywood, Fla. 33020

У ПАРКУ ІМЕНИ МИРУ В Гірошімі в понеділок, 6-го серпня, сотні тисяч відвідувачів-прочан відзначили 45-ту річницю жертв страхітливої трагедії людства, вибуху першої атомної бомби 1945 року. Прем'єр-міністер Японії Тошікі Кайфу сказав, що Японія є єдиною країною в світі, яка зазнала нуклеарного лихоліття і тому твердо постановила не допустити до повторення подібного страхіття. При тому він ще раз підкреслив потребу нуклеарного роззброєння.

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Друзями та Знайомими,
що в середу, 1-го серпня 1990 року,
відійшла у Вічність в Балтиморі, Мд.

СВ. П.

АННА з СУПІНСЬКИХ МЕЛЬНИК

колишня акторка „Тернопільських Театральних Вечорів" Леся Курбаса.

ПАНАХИДА та ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 3-го та 4-го серпня ц. р. в Балтиморі, в похоронному заведенні та українській католицькій церкві св. Михаїла.

Тлінні Останки зложено на українському цвинтарі св. Михаїла в Балтиморі.

У великому смутку залишились:
братова — СТЕФАНІЯ СУПІНСЬКА
шваґри —
ЮРІЙ ГОРБІЙОВСЬКИЙ
ДЕНИС МЕЛЬНИК
братаниця — ЛІДІЯ МАРКОВСЬКА
сестрініці —
ХРИСТИНА ЛИСОБЕЙ
ЛАРИСА ВОЙТОВИЧ
ТАЇСА КОРЖ
сестрінок — ЮРІЙ КОТИК з родиною
та родина в Україні

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

УВАН відзначила 20-ліття з дня смерти О. Лятуринської

Ню Йорк (УВАН). — Відзначаючи 20-ліття з дня смерти Оксани Лятуринської — поетеси, малярки, скульпторки, Українська Вільна Академія Наук в Ню Йорку влаштувала в неділю, 24-го червня, конференцію, присвячену її пам'яті.



Оксана Лятуринська

Відкрив конференцію Василь Омельченко, генеральний секретар і директор бібліотеки та архіву УВАН. З доповідями виступали Наталя Пазуняк та Ірена Федишин. Присутня в залі Галина Лащенко доручила прочитати її спогад про Оксану Лятуринську Дімі Комілевській.

Н. Пазуняк подала огляд літературної творчости Оксани Лятуринської. Вона підкреслила, що основою її сприймання життя була рідна волинська природа і життя людини, вплетене в циклі пір року й ритуалів та звичаїв, з ними зв'язаних. У поезії її поняття відстані часу стає малозначним, бо суть життя людини в понадчасовості. Тому її герої з передісторії чи з нашого середньовіччя такі ж близькі, як її сучасники.

Тематикою її першої збірки „Гусла" (1938) у першому циклі є сила, змаг, обов'язок і мста ворогові; у другому циклі — образ дівчини-царівни, може, України, — печаль огортає її серце. В третьому циклі — жорстока доба, похід, перед чуття смерти і туга материнська.

У збірці „Княжа емаль" (1941) переважає барва, образ давнини.

Її заповнюють циклі: „На варті", „Святославичі", про никання давнини мітологічними елементами — віщунами тривоги й горя; цикль „Після бурі" — картини минулої епохи: тури, дикі вепри; цикль „Героїчне" — із образом дужої постаті богатиря. А далі — „Волинська майоліка", „Волинські буколіки", образ християнської обрядовости в циклі „На благовіщення", „Євшан-зілля", „Філіґран" з інтимною лірикою. У збірці „Веселка" людська доля вплетена в ритуал року. Збірка „Туга" (середини1950-их рр.) — це згадки дитинства, де радість і горе чергувались і залишали біль. Дитячі поезії у збірці „Бедрик" (1956) — це царство рослинок, квітів з їхніми характерами. Збірка „Ягілка" (1971) також багата рослинною тематикою. Невидана збірка „Чар-зілля".

Одинока прозова збірка — це „Материнки"(1946), поезія в прозі, присвячена дитинству авторки; тут переважає печальний настрій. „Єроним" — одинока поема з кількох частин, твір в позачасовім аспекті, з історіософічною основою; з давноминулого і сучасного. Лятуринська шукала постійно гармонії життя і гармонійности мистецького вислову, що так вдало насвітлила в своїй доповіді про неї Наталя Пазуняк.

Друга доповідачка, Ірина Федишин, говорила про мистецький світ Оксани Лятуринської. Вона згадала, що поетеса, за освітою дипломована скульпторка, бапоезії, також скульптурі поезії, також скульптурні та малярству. Її мистецька творчість ще досі не досліджена, а на превеликий жаль, війна і еміґраційні умови не сприяли збереженню її мистецьких творів, від яких залишилися в багатьох випадках тільки світлини.

Ірина Федишин підкреслила, що великий вплив на творчість Лятуринської мало її дитинство, проведене на Волині з її історичними пам'ятками з середньовічної доби. Українська праісторія і княжа доба — джерело, з якого Оксана Лятуринська черпала своє надхнення.

Переїхавши до Праги в 1923 році, Лятуринська закінчує з успіхом там чеську Високу Мистецько-промислову школу, спеціялізуючись в скульптурі.

Дістає за свою працю відзначення та премії. До її широкої мистецької освіти треба додати студії у Карловому університеті, де вона в 1929-1930 рр. вивчає історію мистецтва, філософію, археологію. Саме на ті часи припадають її праці у монументальній скульптурі, як, наприклад, знаменитий бюст Томаса Масарика.

В той час у Празі панував монументальний стиль у скульптурі, з тенденцією до великих перебільшених форм, питомих наступаючому модернізмові. Лятуринська, йдучи з духом часу, відрізняється своїм делікатним і поміркованим трактуванням форми і маси. Тут слід згадати її праці — скульптурні постаті і композиції, такі як „Лицар", „Змагунка", Чорношличник", „Китайка", „Жіночий акт" тощо. Окреме місце в її творчості займає ряд оригінальних проєктів та надгробних пам'ятників, серед них полк. Є. Коновальцеві в Роттердамі. Говорячи про погруддя Т. Шевченка, Ірина Федишин зазначила, що „тут Шевченко в глибокій задумі — не шабльоновий селянський, а високої культури поет-філософ". Від 1933 по 1943 рік Лятуринська створює в рисунку цілий ряд портретів українських князів, гетьманів, письменників та інших діячів культури. Вона також ілюструє книжки — свої і чужі. На жаль, згадані вище твори переважно лишилися лише на знімках. Також не збереглися її цікаві фіґури-манекени для чеської фірми мод у Празі.

Після Другої світової війни, опинившись в ДП таборі (Ашафенбурґ), Лятуринська більше займалася літературою, хоч не поривала з мистецькою діяльністю. Робить серію ляльок, які висловлюють динамічний рух, настрій дотепу і гумору, відбиваючи народну творчість і побут. Як зазначила доповідачка, „В них вона немов у спогадах дитинства створює своєрідну казку, а казка для неї те саме, що іншому пісня, яка злагіднює жорстоку дійсність і переносить її у щасливіший світ мрій". Переїхавши до Америки (Міннеаполіс), Лятуринська далі пише поезії, займається портретом, керамікою і писанкарством. На стейтових виставках вона діставала нагороди за свої писанки. Ірина Федишин на закінчення своєї надзвичайно цікавої доповіді ствердила, що Оксані Лятуринській-мистцеві „властива тенденція до благородного спрощення, до синтези форми, при тому до поглиблення експресії духових якостей своїх моделів. Лаконічність, чіткість, відсутність пози дешевого етнізму сприяють ориґінальності в її мистецтві, де бачене і пережите, уявне і конкретне перетворені в щире мистецтво...Історизм Лятуринської це не мертва історія, а живий зв'язок минулого з сучасним і майбутнім".

У своєму „Спогаді з празьких часів" про Оксану Лятуринська Галина Лащенко подає кілька дуже цікавих і маловідомих деталів з життя поетеси і мистця. Наприклад: „Оксана Лятуринська дуже мішаного походження. В ній мішанина різної крови — і української, і польської, і французької (з роду Лятур) і німецької, і навіть татарської. І вона має в собі щось від гострого ґальського розуму французів, запальности поляків, щось від німецьких романтиків". „Була дуже здібною від народження і в школі її називали „вундеркіндом". В родині було восьмеро дітей, наймолодша з них — Оксана. Її дитинство минало на хуторі біля Вишневця на Крем'янеччині. Вже в Крем'янецькій гімназії вона звертає на себе увагу непересічними здібностями: 6-річною малює свою сестру, у 4-ій клясі пише твори для семиклясниць. Великий вплив на неї мала збірка О. Олеся „З журбою радість обнялась", яку їй подарувала вчителька літератури — українофілка. Це й спричинило перехід Оксани Лятуринської (з її власної волі) до нововідкритої української гімназії ім. Стешенка в Крем'янці. „Вона усвідомила, що є українкою", — згадує у своїх споминах Галина Лащенко. Не без перебільшення можна назвати Г. Лащенко „пражанкою", бо прожила вона у Празі в загальному понад 20 років. Звідси і такі цікаві дані в її спогадах як про саму Лятуринську, так і про те оточення, яке її формувало як людину, мистця. Наведемо кілька речень з її спогаду: „Українське громадянство спочатку не дочуло її голосу. На неї вже звикли дивитись як на малярку. А писання віршів — було чимсь несподіваним. Але дехто відразу оцінив її, як визначну поетичну силу...Як Ольжич і Липа, в поезії виступила одразу „готова". Не було початківця Оксани Лятуринської. Не випадкова і назва збірок: „Гусла", „Княжа емаль". Тут вплив оточення, спеціяльно націоналістичного оточення, яке формувало її як поетку...Нове покоління виборювало свою правду. І в перші ряди цих когорт стали саме поети".

Далі Г. Лащенко згадує, що літературне оточення української Праги перед Другою світовою війною допомогло Оксані Лятуринській зформувати себе як поетку. Прителювання з Ольжичем, листування з Євгеном Маланюком, цікаві розмови з Олексою Стефановичем, поезії її улюбленого поета Юрія Дарагана, що „відкрив своєму поколінню у збірці „Сагайдак" світ княжої доби", — це світ, такий цінний і необхідний для творчого життя, яким жила тоді молода Лятуринська.

Наведемо чудовий вірш Є. Маланюка присвячений О. Лятуринській.

Аж пуща зашумить
волинська
Й на оксамит і златоглав
В сап'янцях легких
Лятуринська
Виходить годувати пав.

Ворожить про весну
колишню,
Любов вціловує в слова
І випускає сокіл-пісню
З гаптованого рукава.

Дуже вдало підкреслює Галина Лащенко поєднання в Лятуринській поетки і малярки: „...з'єднання цих двох талантів ніяк не дивує, воно дуже щасливо доповнює її працю. В малярці відчувається поетка, в поетці малярка".

Час вийти на пейзажі!
Взяла вже осінь барви
княжі
І в лісі ходить аж по п'яти
Убрана в куни і шарлати.

Особисте життя не було дуже щасливим. Коли Оксані було 17 років — помирає її мати. Коротке, нещасливе подружжя. Була хворовита, недочувала, самотня...Ось іще кілька слів зі спогаду Г. Лащенко: „Пригадую перше враження, як я її побачила. Миле обличчя і ніби запит в очах — вираз, який властивий глухим. В погляді темних „вишневих" очей цікавість і наївність. Вічно жива цікавість до світу".

Прослухані три доповіді — кожна в своєму аспекті — створили для слухачів образ поетеси-мистця в усій її величі. До того також прислужилася дбайливо зроблена виставка з архіву поетеси. Ориґінальні рисунки для дитячої книжечки „Бедрик", кераміка, писанки, портрети та художньо виконані ляльки знайомили присутніх з маловідомою мистецькою творчістю Оксани Лятуринської.

Річні збори Фундації УВУ

В суботу, 31-го березня, у власній домівці, 136 Друга аве. в Ню Йорку відбулися річні збори Фундації Українського Вільного університету. Збори відкрив і провадив голова проф. Петро Ґой. Він привітав присутніх, відчитав поіменно всіх тих фундаторів і членів фундації, які відійшли у вічність у 1989 році і попросив всіх однохвилинною мовчанкою вшанувати їх пам'ять.

Запропонований порядок нарад був прийнятий без змін. Мґр Теодор Воляник відчитав протокол з попередніх Загальних Зборів, який прийнято. За пророблену працю звітували: перший заступник голови д-р Василь Лучків, другий заступник Борис Дацків, секретарі: мґр Теодор Воляник і д-р Дмитро Боднарчук, пресова реф. Оксана Луцька, реф. молоді Ліда Чорна і мґр Іван Буртик, вільний член. Про фінанси звітував д-р Ярослав Моцюк. В 1989 році було 1,243 жертводавців на Фундацію УВУ, а на спеціяльний фонд мартерології — 319 жертводавців.

Приходів з дотацій на фундації, в тому і на Постійні Стипендійні Фонди (ПСФ), було 124,217.83 дол. На фонд мартирології зібрано 10,161.00 дол. Окрім нормальних адміністративних видатків, видано на наукові цілі 1,790.00 дол. на фонд мартерології — 12,460.00 дол., на бразилійський проєкт шкільний (з фонду Миколи і Марії Бойчук) 20,000.00 дол., і на стипендії — 64,394.00 долярів.

Про загальну працю фундації детально звітував голова проф. Петро Ґой, а саме: відбуто шість засідань управи, видано дві летючки по 25,000.00 кожний наклад. Крім того вислано з канцелярії понад 3,000 листів в різних справах.

В пресі було поміщено сім статей і багато платних оголошень, як: списки жертводавців, про пожертви в св. п. членів родин жертводавців, проголошення панахид за померших жертводавців меценатів, фундаторів і інше.

Відбуто успішно дев'яту з черги студійну поїздку „Стежками Батьків по Европі". Учасники студійної поїздки літнього семестру одержують від трьох до шести кредитів на американських університетах і коледжах. Уділено 85 стипендії на суму 64,393.51 долярів.

В 1989 році на УВУ вперше студіювало понад 20 студентів з Польщі і України. Згадкою про успішну вже традиційну різдвяну і Новорічну зустріч учасників „Стежок" в Ню Йорку, яка відбулася 1-го січня, голова закінчив свій звіт. За Контрольну Комісію звітував голова мґр Євген Гановський. Він ствердив, що книговодство є ведене професійно і взірцево. Після дискусії над звітами, на внесок голови Контрольної Комісії уділено абсолюторію уступаючій управі з признанням за пророблену велику і корисну працю. Голова Номінаційної Комісії д-р Ярослав Моцюк, подав список уступаючих цього року членів управи, яких вибрано поновно.

Прийнято бюджет на 1990 рік. Після дискусії голова проф. Петро Ґой подякував всім за довір'я і ділове переведення річних зборів Фундації УВУ та закликав всіх і надалі допомагати в розвитку фундаційних починів. Після зборів була перекуска, при якій присутні обмінювалися думками про працю Фундації на тлі сучасних подій на Україні.

Я. В. Моцюк

